

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 04.11.2024
Kabul Tarihi / Date Accepted : 26.11.2024
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2024
DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1578796>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

ZAMAN VE MEKÂNIN ÖTESİNDE: GIDDENS'IN MODERNİTE TEORİSİ BAĞLAMINDA TÜRK HALK MÜZİĞİ

BAKIRCI, Mehmet Timuçin¹

ÖZ

17. yüzyılda Avrupa'da başlayan ve daha sonra diğer toplumları etkisi altına alan modernizm, toplumsal yaşamın tüm alanlarında görüldüğü gibi geleneksel kültürel formların çözülmesine ve kültür alanında köklü dönüşümlerin gerçekleşmesine yol açmıştır. Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde, görece radikal toplumsal değişimlerin tetikleyicisi olan modernizmin Türk müziği alanına etkileri, akademik Türk müziği araştırmalarının yoğunlaştığı konulardan birini teşkil etmektedir. Kurumsallaşması bakımından izleri Alman Romantizmine kadar sürülebilecek milliyetçilik yönelimleri ile bağlantılı olan Türk halk müziği de Cumhuriyet Dönemi modern dönüşümlerin kültürel alandaki sonuçlarından birisidir. Diğer bir deyişle dönemin fikri yönelimi ile ulus kimliğinin yaratımında kıymetli görülen halk kültürü öğelerinin derlenip toparlanması sonucunda kurumsallaşan Türk halk müziği, yapı itibarıyla modern bir müzik türü olarak değerlendirilebilir. Bu makale, Giddens'in modernite ile ilişkili teorik çerçevesine başvurularak

¹ Öğretim Görevlisi, Trabzon Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Türk Müziği ASD, timucinbakirci@trabzon.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1229-7345>.

Türk halk müziğinin inşası sürecinde yararlanılan yerel pratiklerin modernist ilkelerle yerel bağlamlarından kopartılmasını ve milliyetçilik temelinde ulusal bir bütünlük içinde yeniden bağlama oturtulmasını tartışmaktadır. Çalışma, literatür taramasıyla ulaşılan bilgiler dahilinde gerçekleştirilmiş ve sonuç olarak Türk halk müziğinin yerel müzik pratiklerinden icra biçimi, orkestral düzen, koral uygulamalar, dinleyici, icra mekânı, ses organizasyonunda standartlaşma gibi nitelikler bakımından farklılıkları ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk halk müziği, modernite, modernliğin sonuçları, zaman-uzam ayrışması, yerinden çıkartma.

BEYOND THE TIME AND SPACE: TURKISH FOLK MUSIC IN THE CONTEXT OF GIDDENS' THEORY OF MODERNITY

ABSTRACT

Modernism, which started in 17th century Europe and later influenced other societies, led to the dissolution of traditional cultural forms and radical transformations in the field of culture, as seen in all areas of social life. The effects of modernism, which triggered relatively radical social changes in the Ottoman and Republican eras, on Turkish music is one of the topics that academic Turkish music research has focused on. Turkish folk music, which can be traced back to German Romanticism in terms of its institutionalization, is one of the results of the modern transformations in the Republican Era in the cultural sphere. In other words, Turkish folk music, which was institutionalized as a result of the intellectual orientation of the period and the compilation and collection of folk culture elements deemed valuable in the creation of national identity, can be considered as a modern music genre in terms of its structure. Drawing on Giddens' theoretical framework in relation to modernity, this article discusses the decontextualization of local practices utilized in the construction of Turkish folk music by modernist principles and their re-contextualization within a national unity on the basis of nationalism. The study was carried out within the scope of the information obtained through a literature review and as a result, the differences of Turkish folk music from local music practices in terms of qualities such as performance style, orchestral order, choral practices, audience, performance venue, and standardization in sound organization were revealed.

Keywords: Turkish folk music, modernity, consequences of modernity, time-space separation, displacement.

GİRİŞ

Anthony Giddens'in modernite anlayışı, toplumsal yapının dinamik ve dönüşken doğasını vurgular. Giddens, moderniteyi, geleneksel toplumlardan farklı olarak, bireylerin ve toplulukların sosyal ilişkilerini ve kültürel pratiklerini yeniden şekillendirdiği bir süreç olarak tanımlar. Bu bağlamda, 'ayırışma' kavramı, yerel pratiklerin tarihsel ve kültürel bağlamlarından koparak, modern toplumda küresel düzeyde yeniden biçimlenmesini ifade eder. Giddens, modernite sürecinin, geleneksel normların ve sosyal yapının yeniden tanımlanmasına yol açtığını savunmaktadır. Bu süreç, yerel kültürel unsurların, ulusal ve küresel bağlamda yeniden düzenlenmesi ve kurumsallaşmasıyla kendini gösterir. Türk halk müziği de Giddens'in işaret ettiği yerel kültürel pratiklerin modern dönüşümlerle bağlamlarından kopup ulusal bağlam kazanmasıyla kurumsallaşan bir müzik türü şeklinde değerlendirilebilir. Anadolu'nun kültürel öğelerinin söz konusu dönüşümü, Giddens'in modernite anlayışındaki 'yerinden çıkarma mekanizmaları ve kurumsallaşma' kavramı çerçevesinde tartışılabilir. Türk halk müziğinin kaynağı olan yerel kültürel öğeler ile icra biçimleri, icra ortamları ve ses organizasyonları açısından sergilediği radikal farklılıklar, söz konusu müzik türlerinin her ne kadar birbirinden besleniyor olsa da farklı bağlamlara sahip olduklarını gözler önüne serer. Bu söylemlerle ifade edilmeye çalışılan şey Türk halk müziğinin yerel kültürel pratiklerin modern dönüşümleri sonucunda ortaya çıkmış farklı bir müzik türü olduğudur. Türk halk müziği ve yerel müzik pratiklerinin farklarından hareketle gerçekleştirilen bu çalışmada öncelikle Anthony Giddens'in moderniteyi ne şekilde anlamlandırıldığı ve hangi kavramlarla açıkladığı sunulmuştur. Daha sonra Türk halk müziğinin modern toplumsal dönüşümlerin sonucu olarak ortaya çıkan bir müzik türü olduğunu literatürdeki çalışmalara dayanarak aktarmak üzere Türkiye'nin modernizm ile ilişkisi Osmanlı Devleti'nden itibaren açıklayıcı referanslarla sunulmaya çalışılmıştır. Avrupa'da halk kültürünün önemli hale gelişini vurgulamak için Herder'den başlanılarak Gellner, Hobsbawm ve Anderson'nun milliyetçilik kuramlarına ve modern geleneklerin yapısına değinilmiştir. Modernizm ve milliyetçilik yaklaşımlarının sonucunda Türkiye'deki derleme çalışmalarına değinilmiş ve Türk halk müziğinin kurumsallaşma süreçlerine ilişkin referanslar verilmiştir. Son olarak çalışmada çizilen kavramsal çerçeveden hareketle, Türk halk müziği organizasyonunun yerel pratiklerden yapısal ve bağlamsal olarak ne şekilde farklılaştığı üzerine tartışılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın gerçekleştirilmesi için

araştırmacıyı tetikleyen düşünsel süreçlere ilişkin bilgiler ve metodolojik veriler aşağıda sunulmuştur:

Araştırmanın Amacı

Anthony Giddens'in modernite anlayışını temel alarak Türk halk müziğinin, yerel pratiklerden modern toplumsal dönüşümlerle ulusal bağlama taşınan ve kurumsallaşan bir müzik türü olarak nasıl şekillendiğini çözümlenektir. Çalışma, Giddens'in modernite ve yerinden çıkarma kavramları çerçevesinde Türk halk müziğinin modernleşme sürecindeki dönüşümünü açıklamayı hedefler.

Araştırmanın Önemi

Türk halk müziği bağlamında yerel kültürel öğelerin modernizasyon süreçleriyle nasıl yeniden şekillendiğini ele alarak bu alandaki teorik ve tarihsel bilgiye katkı sağlamasıdır.

Problem Durumu

Türk halk müziği, modernite süreçlerinin bir sonucu olarak kurumsallaşmış ve yerel pratiklerden yapısal ve bağlamsal olarak farklı bir yapı sergilemektedir.

Problem Cümlesi “Türk halk müziği, modernite süreçlerinin bir sonucu olarak nasıl kurumsallaşmış ve yerel pratiklerden yapısal ve bağlamsal olarak ne şekilde farklılaşmıştır?” şeklinde belirlenmiştir.

Çalışmanın alt problemleri aşağıda sunulmuş ve bulgular sonrasında bunlara cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Anthony Giddens moderniteyi hangi kavramlar çerçevesinde açıklamaktadır?
2. Yerel kültürel öğeler ve pratikler, modernite bağlamında nasıl dönüştürülmektedir?
3. Türk halk müziğinin modernleşme süreci, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e hangi toplumsal ve kültürel dinamiklerle şekillenmiştir?
4. Derleme çalışmaları ve kurumsallaşma süreci Türk halk müziğinin ulusal bir tür olarak oluşumuna nasıl katkı sağlamıştır?
5. Türk halk müziği ile yerel pratikler arasındaki yapısal ve bağlamsal farklılıklar nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma, Türk halk müziğinin modernleşme sürecini Anthony Giddens'in modernite anlayışı çerçevesinde çözümlenmek amacıyla, nitel bir araştırma yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Çalışmada, literatür taraması ve tarihsel analiz yöntemleri kullanılmış; Türk halk müziğinin yerel pratiklerden modern bir ulusal müzik türüne dönüşüm süreci, Giddens'in kavramsal araçlarıyla çözümlenmiştir. Yöntem, aşağıdaki temel adımları kapsamaktadır:

Kavramsal Çerçeve

Araştırma, Anthony Giddens'in modernite kuramı üzerine temellendirilmiştir. Çalışmada özellikle Giddens'in zaman-mekân ayrışması, yerinden çıkarma mekanizmaları, uzmanlık sistemleri gibi kavramları açıklayıcı bir çerçeve sunmak için kullanılmıştır. Bu teorik çerçeve, Türk halk müziğinin modernleşme sürecindeki dönüşüm dinamiklerini çözümlenebilmek için bir analitik araç olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışma, temel olarak literatür taramasına dayanmaktadır. Türk halk müziği, modernite, milliyetçilik ve ulus-devlet inşası üzerine yapılan akademik çalışmalardan veriler toplanmıştır. Bu kaynaklar, tarihsel süreç içinde Türk halk müziğinin geçirdiği yapısal ve bağlamsal dönüşümleri çözümlenmek için kullanılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler, tarihsel bağlamda incelenmiş ve Giddens'in modernite kuramının kavramsal çerçevesine göre yorumlanmıştır. Analiz sırasında çalışmanın problem cümlesi ve alt problemlerinin çözümlenmesine odaklanılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada, yalnızca Türk halk müziğinin modernleşme süreci ele alınmıştır. Küresel etkiler ve diğer modernite teorilerinin ayrıntılı bir analizi çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırma, ağırlıklı olarak literatür taramasına dayanmakta olup sahada yapılmış güncel etnografik çalışmalardan veri içermemektedir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Giddens'in Modernite Kuramı

Giddens, moderniteyi tanımlarken toplumsal yaşamda meydana gelen köklü değişimleri, analizin odağına yerleştirerek geçmiş ve bugünün karşılaştırmasını yapar. Saygın'ın (2016) aktardığı üzere Giddens'a göre modern olmak, bugünün toplumsal yapısını ve tarihinin karakterize edildiği gelenek, norm, alışkanlık, anene, rutin, adet, inanç, zihinsel ve fiziksel davranışı yapılandıran her türlü geleneksel dinamikten soyutlaşmış bir toplum yapısına işaret eder. Giddens modernliğin esas koşulunun, öyle ya da böyle geçmişle bağlantısı olan her şeyin bağlamından kopartılması, yerinden edilmesi olduğunu anlatır (Martin O'Brien'den akt. Saygın, s. 71). “*Modernliğin sonucunda ortaya çıkan yaşam tarzları bizi bütün geleneksel toplumsal düzen türlerinden eşi görülmedik bir biçimde söküp çıkarmıştır*” (Giddens'dan akt. Esgin, 2016: 425; Giddens, 1994: 12). Bu ifadeler ışığında Esgin (2016) modernliğe özünü veren şeyi, insanlığın tarihsel süreçte karşılaşmadığı en radikal sosyal dönüşüm şeklinde tarif eder (s. 425).

Esgin'e (2016) göre modernitenin toplumsal yaşamı ne şekilde dönüştürdüğünü anlayabilmek ve modern dönüşümün yapısı bağlamında çözümler yapabilmek için Giddens 'süreksizlikler' kavramını geliştirir. Dolayısıyla modernitenin toplumsal yaşamda ne gibi değişimlere sebep olduğunu açıklayabilmek için Giddens'ın süreksizlikler kavramsallaştırmasına başvurmak gereklidir (s. 427). Giddens süreksizlikler kavramı ile anlatmak istediği olguyu şu şekilde açıklar:

“Bununla söylemek istediğim ise modern toplumsal kurumların bazı açılardan benzersiz (unique) oldukları, yani her türlü geleneksel düzenden biçim açısından farklı olduklarıdır. Daha sonra da tartışacağım gibi söz konusu süreksizliklerin doğasını anlamak, modernliğin gerçekten ne olduğunun analizini yapmak için olduğu kadar, günümüzde karşımıza çıkardığı sonuçların tanısı için de gerekli bir başlangıçtır” (Giddens, 1994: 11).

Bu ifadelerden yola çıkarak Giddens'ın modernite aracılığıyla gerçekleşen toplumsal dönüşümlerin tarih boyunca benzerinin olmadığını süreksizlikler kavramı ile vurgulamak istediği ifade edilebilir. Giddens modern toplumun geleneksel toplumdan ayrımını ortaya koyduğu süreksizliklerden ilkinin ‘modern çağın harekete geçirdiği değişim hızı’ şeklinde açıklar. “*Geleneksel uygarlıklar diğer modernlik öncesi sistemlerden dikkate değer biçimde daha devingen olabilirler; ancak, modernliğin koşulları içinde değişim hızı son noktadadır. Bu durum en çok teknoloji açısından belirgin gibi görünse de diğer bütün alanlara da yayılmıştır*” (Giddens, 1994: 13-14).

İkinci süreksizlik ise değişim alanı şeklinde tarif edilir. “*Dünyanın değişik bölgeleri birbirleriyle bağlantı içine çekildikçe toplumsal dönüşümün dalgaları âdeta bütün yerküre yüzeyi boyunca çarpılmaktadır*” (Giddens, 1994: 14). Son süreksizlik ise modern toplumlardaki kurumların

doğasıdır. “Ulus-devlet’in siyasal sistemi, üretimin cansız güç kaynaklarına büyük ölçüde bağımlı olması ya da ürünlerin ve ücretli emeğin tam anlamıyla metalaştırılması gibi bazı modern toplumsal biçimler önceki tarihsel dönemlerde hiç görülmemektedir” (Giddens, 1994: 14).

Giddens, süreksizlik kavramsallaştırmasıyla vurgulamaya çalıştığı modern-geleneksel farklılıklara değindikten sonra çözümlemeyi daha da derinleştirir. Esgin’e (2016) göre Giddens, modern yaşam tarzlarını geleneksel olandan kopartan bu farklılaşmayı anlamak için zaman-uzam ayrışması, yerinden çıkarma mekanizmaları ve modernliğin düşünömselliği şeklinde kavramsallaştırılan üç temel özelliğe başvurur (s. 428). Giddens’in geleneksel olgu ve fenomenlerin modern dönüşümünü açıklamak üzere başvurduğu zaman ve uzam ayrışması, temelde geleneksel toplumdaki etkileşimin görece sınırlılığının dönüşümüne atıf yapar. Diğer bir deyişle zaman ve uzam ayrışması, toplumsal yaşamda anlamını zaman ve mekân bağlamında kazanan olguların dönüşüme uğrayarak yeniden anlam kazanması şeklinde yorumlanabilir. Saygın’ın (2016) aktardığı üzere Giddens, moderniteden söz edilemeyecek dönem ve toplumlarda zamanı her zaman bir uzam ile ilişki, bağlantı içerisinde değerlendirir. Fakat modernleşme sonrasında uzam ile bağlantılı olan zaman standartlaşmıştır ve söz konusu bağlantı son bulmuştur. Diğer bir deyişle zamanın ve uzamın içeriği boşaltılmıştır (Ritzer’den akt. Saygın, s. 73).

Zaman ve uzam ayrışmasının çalışmanın konusu bakımından önemli bir açıklayıcı olarak değerlendirilebileceği özelliklerinden birisi, zaman ve uzamın içeriğinin boşaltılmasıdır. Esgin’in (2016) ifade ettiği üzere sosyal alandaki etkileşim alan ve yerlerinin içlerinin boşaltılması yani bu yerlerin önemin azalmış olması şeklinde tarif edilen zaman-uzam ayrışması, modernite ile beraber dönüşüm geçirmiş ve modern kodlarla tekrar birleştirilmiştir. Dolayısıyla Giddens’in geleneksel toplumların hepsinde sosyal ilişkilerin zaman ve uzam ilişkisine dayandığı fikrine göre modernite, sosyal ilişkilerin yapısını tamamen değiştiren bir dönüşüme işaret etmektedir (s. 429). Söz konusu kavramla anlatılmak istenen şey, sosyoloji literatüründe sıklıkla gündelik yaşamda yaygın somut pratikler ile örneklendirilir. Fakat modernizmin yol açtığı dönüşüm, çalışmanın tartışma bölümünde görece etraflıca sunulan kültürel pratikler alanının da önemli bir açıklayıcısıdır. Diğer bir deyişle, zaman ve mekânın içeriğinin boşaltılması ya da Esgin’in ifade ettiği şekliyle sosyal alandaki yerlerin önemsiz hale gelmesi, esasında bugünün kurumsal müzik geleneklerinin temel dinamikleri olan yerel pratiklerin de modern dönüşümünü açıklayabilecek önemli olgulardan bir tanesidir. Halihazırda Giddens “Modernliğin Sonuçları” isimli eserinin başında “*Elinizdeki kitapta modernliğin kültürel ve epistemolojik vurgularını da içeren kurumsal bir analizini yapacağım*”

(Giddens, 1994: 9) ifadelerini kullanarak, esasında modernitenin getirdiği köklü değişimlerin çözümlenebileceği alanlardan birini kültür alanı şeklinde tarif eder. Zaman ve uzamın ayrışması sonucunda meydana gelen dönüşümlerin kültür alanına etkilerini Gürkan şu şekilde tarif eder:

“Giddens’a göre moderniteyle birlikte toplumların mekân ve zamanla olan ilişkilerindeki köklü değişimler kültür kavramında da kendini hissettirdi. Zaman ve mekânın birbirinden ayrılarak standart “boş” boyutlar haline gelmeleri, sosyal etkinlikler ve bu etkinliklerin mevcudiyet bağlamlarının özellikleri içine “yerleştirilmişliği” arasındaki bağları ortadan kaldırır. Zaman ve mekânın uzaklaşmasını ifade eden alan, yerinden çıkarılmış kurumlarla büyük ölçüde genişler ve bu etkiye sahip olmak için zaman ve mekân aşırı bir eşgüdümüne dayanır. Yereldeki alışkanlıkların ve deneyimlerin getirdiği kısıtlamalardan kurtulmayı sağlayan bu olgu, çok çeşitli değişim olanaklarının açılmasına yardım eder” (Giddens 1994: 25; Giddens’dan akt. Gürkan 2016: 1450).

Giddens’in moderniteyi anlamak için zaman-uzam ayrımından sonra işaret ettiği kavram yerinden çıkarma mekanizmalarıdır. Saygın’a (2016) göre yerinden çıkarma kavramı, toplumsal alandaki ilişkiler ve yapıların zaman ve uzamdan bağımsız şekilde bir anlam kazanması, çözümlenmesi anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle toplumsal ilişkilerin belirli bir etkileşim bağlamından çıkarılarak belirsiz zaman ve mekân aralıklarında yeniden şekillenmesi yerinden çıkarma mekanizmaları bağlamında değerlendirilir (Ritzer’den akt. Saygın, s. 74). Yerinden çıkarma mekanizmaları Esgin’e (2016) göre zaman ve uzam ayrışmasıyla doğrudan bağlantılıdır ve tam anlamıyla sosyal ilişkilerin lokal anlamlarından, bağlamlarından sökülmesini ve zaman-uzam boyunca tekrar yapılmasıdır. Modernite öncesi toplum yapılarında lokal bağlamda gömülü olan sosyal ilişkiler modernite ile birlikte lokal bağlamından kopartılıp yerinden çıkartılırlar. Sosyal çözümlemede yerinden çıkarma mekanizmaları, geleneksel toplum yapılarının ve davranış örüntülerinin modernite ile birlikte dönüşümünü açıklama konusunda işlevseldirler. Esasında modernlik, geleneksel olan her şeyin yerinden çıkartılması yani bağlamından kopartılması ve yeniden bağlam kazandırılmasıdır (s. 431). Giddens’in zaman-uzam ayrışması ve bu ayrışmanın önemli koşullarından olan yerinden çıkartma şeklinde tarif ettiği modern dönüşüm araçları, çalışmanın başından itibaren neredeyse her referansta değinilen bir olguyla ilişkilidir. Bu olgu, modern öncesi toplumlarda yaşam biçimleri ve kültürle ilgili olan her şeyin anlamının geleneksel bağlamdan koparılıp yeniden kurulmasıdır. Daha önce de değinildiği üzere modern öncesi yaşamda var olan ve modern olmayan her şey ortaya çıktığı yer, zaman ve çevreyle anlam kazanır. Sosyal olgunun modernite kapsamında dönüşümü, söz konusu bu bağlamın yok olması anlamına gelir. Giddens’in modernizmi açıklamak üzere sürekli tekrar ettiği bu değişime kültürel alandan birçok örnek verilebilir. Bugün Türk halk müziği başlığı altında değerlendirilen ve bu müzik edimi bağlamında farklı sahneleme örneklerine rastlanabilecek deyiş, nefes gibi biçimler Giddens’in

yerinden çıkarma kavramı ile tarif ettiği dönüşümü net şekilde ortaya koyar. Bilindiği üzere bu türler Anadolu'da çeşitli inançsal törenlerin bir parçasıdır ve ortaya çıktığı lokallik içerisinde anlam kazanırlar. Fakat modernite aracılığıyla bu türlerin kurumsal bir yapıyla ilişkilendirilmesi ve yerel bağlamından uzaklaştırılarak yeni modern bir performans bağlamı kazanması, kültürel öğelerin Giddens'in başvurduğu analitik araçlarıyla açıklanabilir. Modernitenin etki ettiği kültürel alanda yerinden çıkartma ile ilgili örneklerin sayısı kolaylıkla arttırılabilir. 'Mevlevi Sema Törenlerinin Korunma Sürecinde Bir Risk Faktörü Olarak "Bağlamından Koparma"' isimli yayınında kültürel bir ögenin lokal anlamından kopartılması ve yeni anlamlar kazandırılmasını ortaya koyan Aksüt'e (2022) göre turistik amaçlarla gelir elde etmek üzere kutsal ritüeller kapsamında değerlendirilen Mevlevi ayinlerinin, turistlere otantik bir deneyim yaşatmak üzere sunulması, söz konusu kültürel öğelerin bağlamının dışına çıkartılması anlamına gelir. Dahası burada amaç turistlerin taleplerini karşılayabilmek olduğu için halihazırda bağlamından kopartılmış olan kültürel öğelerde yapısal değişikliklere gidilir: İcra içeriklerinin değiştirilmesi, icra sürelerine müdahale edilmesi, icraların turist kabilelerine göre zamanlanması gibi (s. 11). Giddens'in kavramsallaştırdığı yerinden çıkartma mekanizması, yalnızca Mevlevi ayinleri gibi kutsal ritüellerin turistik talepler doğrultusunda dönüştürülmesiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda, modernite etkisiyle müzik gibi farklı sanat dallarındaki kültürel öğelerin de geleneksel bağlamlarından uzaklaştırılarak yeni anlamlarla yeniden inşa edilmesiyle kendini gösterir. Modernite sürecinin sonucunda müzikte meydana gelen yapısal dönüşümleri kültür endüstrisi bağlamında ele alan Esen'e (2023) göre müzik, kültür endüstrisinin tahakkümü sonrasında sentetik bir karakter kazanır, yeniden üretim için tasarlanır ve atomistik bir dinlemeye uygun bir hal alır (s. 791). Giddens'in teorik çerçevesiyle değerlendirildiği zaman modern öncesi dönemde belirli bir çevrenin himayesi altında zaman ve mekâna bağımlı şekilde, yerel olan her şeyle organik bağlara sahip biçimde yaratılan müzik; modernitenin etkisiyle zaman ve mekândan kopartılarak bir ticari mal kimliği kazanan ve üretim koşullarında radikal değişimlerin görüldüğü bir alanı temsil eder. Modernitenin etkisiyle yaşanan zaman ve mekân dönüşümü, yalnızca kültürel öğeler ve müzik alanındaki değişimlerle sınırlı kalmamış; aynı zamanda bireylerin gündelik yaşamda zamanı algılama biçimlerini de derinden etkilemiştir. Bu dönüşüm, Türkiye edebiyat alanında da önemli bir tema olarak ele alınmış ve modernitenin toplumsal etkileri birçok edebi eserde işlenmiştir. Sözelimi Nalbantoğlu'nun (2020) belirttiği gibi, Ahmet Hamdi Tanpınar Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı romanında modern insan ve toplum eleştirisini merkeze alarak, Nuri Efendi ve Halit

Ayarcı karakterleri aracılığıyla moderniteyle dönüşen zaman algısını görece etkileyici bir şekilde betimlemiştir (s. 136). Hem müzik hem de edebiyat alanındaki dönüşümler sonrasında kültürel öğeler, yerel ve geleneksel olanın moderniteyle yeniden tanımlanmasını ve şekillendirilmesini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Saygın'a (2016) göre yerinden çıkartma mekanizmaları doğrudan modern toplumsal kurumların gelişimi ile ilişkilidir (s. 74). Yerinden çıkartma mekanizmaları aracılığıyla sosyal ilişkilerin bağlamlarından kopartıldığını ifade eden Esgin'e (2016) göre sembolik işaretler ve uzman sistemler şeklinde iki tür yerinden çıkartma mekanizmasından söz edilebilir (s. 432). Yerinden çıkartma mekanizmalarını Giddens şu şekilde açıklar: "*Modern toplumsal kurumların gelişimiyle yakından ilgili iki tür yerinden çıkarma düzeneği arasında bir ayırım yapmak istiyorum. Bunlardan birincisine simgesel işaretler'in (symbolic tokens) yaratılması; ikincisine de uzmanlık sistemleri'nin kurulması diyeceğim*" (Giddens, 1994: 27).

Yerinden çıkartma mekanizmalarından ilki olan simgesel/sembolik işaretler kavramı Giddens'a (1994) göre herhangi bir lokal bağlama sahip olmayan değişim araçlarını temsil eder (s. 27). Esgin (2016) ise sembolik işaretler kavramı ile herhangi bir konuda bireylerin uzlaşmasını sağlayan bağımsız olan alış-veriş araçlarını işaret eder. Ona göre sembolik işaretlerin temel niteliği, standart hale getirilmiş sosyal ilişkilerin bağlamlarını değiştirmektir. Sembolik işaretler Giddens'ın moderniteyi açıklamak üzere kullandığı zaman-uzam ayrışması ve yerinden çıkarma kavramlarının yoğunlaştırıcısı özelliği sergilerler (s. 432). Simgesel işaretler kavramıyla lokal bağlamından kopan bir pratiğin küresel bağlam kazanması şeklinde okunacak olursa, caz türünün yaygınlaşması ve farklı toplumlarda yeni bağlamlar kazanması süreci açıklayıcı bir örnek olabilir. Diğer bir deyişle, caz müziği ABD'de ortaya çıkan ve Afro-Amerikalıların kültürü içerisinde tarihsel deneyim, kimlik ve toplumsal anlamlara sahip olan bir türdür. Fakat cazın dünyanın birçok yerinde yaygınlaşması ve farklı kültürlerde yer edinmesi, bu müzik türünün kendi toplumsal bağlamından kopartılıp yeniden bağlam kazanması anlamına gelir.

Giddens'a göre yerinden çıkarma mekanizmalarının ikincisi uzmanlık sistemleridir. Saygın'a (2016) göre Giddens bu kavramla modern toplumda maddi ve toplumsal çevrenin düzenlenmesinde önemli bir olgu olan profesyonellik ya da teknik beceriyi işaret eder. Modern toplumda bireylerin yaşadıkları sorunları çözme konusunda sürekli olarak alandaki uzmanlara başvurması, geleneksel ve modern toplumsal yaşamın farklarından önemli bir tanesidir (Giddens'dan akt. Saygın, s. 75). Yerinden çıkartma mekanizmalarından ikincisi olan uzmanlık sistemleri kavramı ile vurgulamak

istediği toplumsal fenomeni Giddens şu şekilde ifade eder: “Uzmanlık sistemleriyle, bugün içinde yaşadığımız maddi ve toplumsal çevreyi düzenleyen teknik beceri ya da profesyonel uzmanlık sistemlerini amaçlıyorum” (Giddens, 1994: 31). Dolayısıyla uzmanlık sistemleri, modern toplumsal dünyada davranışları biçimlendiren ve geleneksel dünyadan kopuşu sağlayan önemli bir fenomen şeklinde değerlendirilebilir. Esgin’e (2016) göre uzmanlık sistemleri tıpkı simgesel sistemlerin işlevlerine benzer şekilde modern dünyada sosyal ilişkileri düzenleyen bir yapıdır. Geleneksel ve modern karşılaştırması içerisinde uzmanlık sistemleri kavramlaştırmasıyla bugün yaşamı doğrudan etkileyen bir alana göndermede bulunur. Geleneksel dünyada lokale bağımlı sosyal ilişkiler uzmanlık sistemleri aracılığıyla bağlamından kopartılır ve modern dünyaya özgü yaşam tarzları içerisinde yeni bağlamlar uzmanlık sistemleri aracılığıyla yeniden kurulur (s. 433). Uzmanlık sistemlerinin modern dünyada davranışı nasıl biçimlendirdiğini açıklamak üzere Esgin’in (2016) seyahat örneği açıklayıcıdır. Bu örneğe göre kentler arasında seyahat etmek için bir otobüse bindiğimizde, aslında yolları, otobüsün karmaşık mekanik yapısını ve trafik kurallarını içeren geniş bir uzmanlık sistemine dâhil olmuş oluruz. Bu sistemlerin nasıl ortaya çıktığına dair bilgimiz sınırlıdır veya bu bilgi bizim için pek önemli değildir. Sadece ulaşmak istediğimiz yere varmak amacıyla biletimizi alır ve otobüse bineriz. Bu basit eylem, yaşamımızı yönlendiren belirli uzmanlık sistemleriyle bütünleşmek anlamına gelir. Günlük hayatın neredeyse her anında, farklı uzmanlık sistemleri yaptıklarımızı şekillendirir. Modern yaşam, bu sistemlere olan güvene dayanmaktadır. Otobüse bindiğimizde, seyahat sırasında oluşabilecek kaza ya da diğer olumsuzluk risklerini kabul ederiz. Ancak bu noktada, otobüsün mekanik sistemi ve trafik kurallarının sağladığı güvenceye dayanırız (s. 433-34). Uzmanlık sistemleri aracılığıyla yerinden çıkarma mekanizmalarının işleyiş prensibi kapsamında müzik alanında bir örnek vermek gerekirse, geleneksel ve modern müzik dinleme pratiklerinin farkları açıklayıcı olabilir. Geleneksel müzik dinleme deneyiminde, insanlar müziği genellikle canlı performanslar aracılığıyla, topluluklar halinde ya da evde kendi çalgılarıyla icra ederek dinlerlerdi. Müziği dinleme eylemi, fiziksel bir mekânda ve belirli bir sosyal bağlamda gerçekleşirdi. Bu deneyim, bireyin çevresindeki müzisyenlere, topluluğun ritüellerine veya icra edilen mekânın akustiğine doğrudan bağlıydı. Müzik dinleyiciler için özel bir etkinlikti ve müziğin ritmi, ses kalitesi ya da tarzı üzerinde kontrol sağlamak daha mümkünken, müzikle bağ kurma süreci de kişiseldi ve dolaylı bir aracılıktan uzaktı. Modern müzik dinleme deneyimi ise büyük ölçüde uzmanlaşmış sistemlere bağımlıdır. Dijital platformlar ve streaming hizmetleri, kullanıcıların bir düğmeye basarak dünyanın dört bir

yanından, farklı türlerde müziklere erişim sağlamasına olanak tanır. Ancak bu erişim, dinleyiciyi müziğin üretimi ve sunumundaki teknik ve ticari uzmanlık sistemlerine bağımlı hale getirir. Algoritmalar, bireyin dinleme alışkanlıklarını analiz ederek yeni öneriler sunar ve böylece dinleyiciye rehberlik eder. Dinleyici, müzik seçimlerini genellikle bu dijital sistemlere güvenerek yapar. Müziğin kayıt ve dağıtım süreçleri de profesyonel stüdyolar, ses mühendisleri ve dağıtımcılar tarafından yürütülür; dolayısıyla müzik dinleyicisinin deneyimi, doğrudan kontrol edemediği geniş bir uzmanlık ağına dayanır. Dolayısıyla geleneksel ve modern müzik dinleme deneyimlerinin, teknolojinin ve uzmanlık sistemlerinin etkisiyle büyük ölçüde farklılaştığı ifade edilebilir. Bu farklılaşma tıpkı yerinden çıkarma konusu ile örneklendirildiği gibi yerel pratiğin bağlamından kopartılması ve modern kodlar kapsamında yeni bağlamlar kazanması şeklinde yorumlanabilir. Yani geleneksel deneyimde dinleyici müziğin doğrudan bir parçasıyken, modern deneyimde daha pasif bir rol üstlenir ve tercihlerinde uzman sistemlerin yönlendirmesine daha açık hale gelir. Geleneksel dinleme, yerel ve topluluk temelli bir etkileşime dayanırken; modern dinleme, bireysel, kolay erişilebilir fakat uzmanlık sistemlerinin arka planda kontrol ettiği bir deneyime dönüşmüştür.

Giddens sosyolojisinde modernliğin ayırt edici unsuru olarak yerinden çıkarma mekanizmalarının sonuncusu “*düşünümsel modernlik*” (Esgin, 2016: 434) şeklinde kavramsallaştırılır. Giddens (1994) geleneksel dünyada bilginin ve deneyimlerin önceki kuşaklardan miras kaldığını ve bilgiye bu niteliğiyle değer verildiğinin altını çizer. Ona göre bu aktarım süreci ve değerler bütünü, geleneksel dünyada bir zaman-uzam bütünlüğüne işaret eder. Fakat modernite ile birlikte düşünümsellik dönüşüme uğrar. Artık eylemi geçmişten gelen kalıp bilgilerden ziyade düşünce biçimlendirir yani artık günlük yaşamın geçmişle bağları kopar. Geleneksel bilgi geçerli görülebilir ancak herhangi bir uygulama geleneğe var olduğu için onaylanmaz; artık her eylem gelenekten kaynaklanmayan bilgiler aracılığıyla biçimlenmektedir (s. 39-40). Esgin (2016) modernitenin düşünümselliğini Giddens’e başvurarak açıklar:

“Modern toplumda gelenek, sadece, düşünümselliği sağlayan bilginin kaynağı olmaktan çıkmıştır. Modern sosyal yaşamın düşünümselliği, sosyal uygulamaların bu uygulamalara ilişkin yeni bilgiler ışığına incelenip yeniden düzenlendiği ve böylece niteliğinin değiştirildiği gerçeğinden oluşmaktadır. Eş deyişle, modernliğin düşünümselliği, sosyal yaşamın koşulları hakkındaki bilginin kullanımını öngörmektedir. Modernlikte sosyal ilişkiler, eyleyenlerin eylemlerini biçimlendiren sosyal yaşama ait bilgilerle düşünümsel olarak sürekli yeniden düzenlenmektedirler” (Giddens’dan akt. Esgin 2016: 435).

Türk Halk Müziği Kurumsallaşmasına Doğru: Milli Kimlik İnşasında Halk Kültürünün Yükselişi

Türk halk müziği, Anadolu'nun kültürel kimliğini ve toplumsal hafızasını bünyesinde barındıran en önemli kültürel ifade biçimlerinden biridir. Bu müzik türünün günümüzdeki kurumsal yapıya kavuşması, literatürde modernizmin kurumsal örgütlenmesi şeklinde tarif edilen ulus-devlet yapılanmalarının bir sonucu şeklinde değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle, bugün müzik alanını oluşturan tüm müzik türleri gibi Türk halk müziği de geçmişin müzik geleneklerinin modern kodlarla yeniden bağlam kazandırılmış biçimlerindedir. Türk halk müziğine bu bağlamda bakmak, esasında bu müzik türünün modernite ile olan etkileşimini anlamak ve modern kimlik inşa süreçlerini kavramak demektir. Çalışmanın bu bölümünde yerel müzik pratiklerinin modernite bağlamı dönüşüm süreci incelenmiştir.

Türk halk müziğine ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde, halk başlığı altındaki kültürel unsurların, küresel ölçekte milliyetçilik kavramıyla eşzamanlı olarak değer kazandığı gözlemlenmektedir. Özellikle 18. yüzyıl Avrupa'sında yaşanan toplumsal dönüşümlerle belirginleşen milliyetçilik ideolojisinin bir yansıması olarak, kültürel öğelere toplumda ortak bir bilinç inşa edilmiş ve bu bilinci korumak amacıyla sistematik bir biçimde başvurulmuştur. Bu çerçevede, Avrupa'da gerçekleşen kapsamlı toplumsal dönüşümlerin etkisiyle halk kültürü unsurlarının derlenmesi yoluyla şekillenen Türk halk müziği, modernitenin yansıması olan milliyetçilik fikriyle açıklanabilecek bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Bu bölümde, Türk halk müziğinin dinamiklerini daha iyi anlamak amacıyla, milliyetçilik akımlarının doğup geliştiği dönemde ortaya çıkan milliyetçilik düşüncesi ile ilişkili kavramlar ele alınmıştır. Ayrıca, Batılılaşma ve modernleşme gibi kuramlar ve terimlerle açıklanmaya çalışılan Avrupa merkezli fikirlerin etkisi altında, yerel nitelikler taşıyan Türk halk kültürü öğelerinin nasıl ulusal bir kimliğe kavuşarak değer kazandığı ve bu öğelerin derlenme süreci incelenmiştir.

Halk kültürü öğelerinin değer kazanma süreci, özel olarak Türk halk müziğinin ya da Türk milli müziğinin oluşumu, Osmanlı Devleti ve Erken Cumhuriyet Dönemi'nde etkilerini hissettiren modernleşme ve Batılılaşma akımları bağlamında değerlendirilmektedir. Erken Cumhuriyet Dönemi yönetiminin milli müzik kavramıyla amaçladığı tür, yerel müzik dinamikleri ile dönemin bakış açısına göre evrimini tamamlamış Batı müziği öğelerinin sentezinden oluşan bir müzik türüdür. Bununla birlikte, ilerleyen süreçte meydana gelen çeşitli gelişmelerle Türk halk müziği, kendi özgün yapısıyla Türk toplumunda yaygınlaşan ve yerleşik hale gelen bir tür olarak da öne

çıkıştır. Bu doğrultuda modernleşme, genel etkilerinin yanı sıra, Türk müzik kültüründeki dönüşümleri anlamlandırmak için de önemli bir analiz çerçevesi sunmaktadır.

Modernizmin temel amacı, geleneksel toplum yapısından farklı dinamikler taşıyan yeni bir birey ve toplum tipi inşa etmektir. Bu süreçte, feodal rejimlerin dönüşümü ve toplumsal bütünlük ile düzen dinamiklerinin değişimi sonucunda, modern devletlerin kendine özgü toplumsal, siyasal ve kültürel yapıları belirginleşmiştir. Modernizmin ortaya çıkardığı ulus-devlet yapılanması sürecinde, toplumsal birlik ve düzen sağlama işlevini yitiren geleneklerin yerini milliyetçilik almaktadır. Bu bağlamda, modern ve geleneksel ayrımı üzerinden ele alınan iki temel kavram da milliyetçilik ve ulus-devlet olgusudur; bunlar, modernite içinde kendi anlamlarını bulur ve toplumsal yapının dönüşüm sürecini ifade eder. Milliyetçiliğin doğasını açıklamaya yönelik literatür ile Türk modernleşmesi bağlamında halk müziğinin dönüşümünü içeren literatür incelendiğinde, bu süreci anlamlandırmak için sıklıkla Gellner, Hobsbawm ve Anderson gibi önde gelen milliyetçilik kuramcılarının çalışmalarına başvurulduğu görülmektedir. Gökalp (2007), Gellner, Hobsbawm ve Anderson gibi milliyetçilik kuramcıları, millet kavramının modern gelişmelerin bir ürünü olarak ortaya çıktığını ve modern döneme özgü bir olgu olduğunu savunmaktadır. Bu düşünce, milletin tarihsel olarak değil, modern dönemin toplumsal ve siyasi dinamikleriyle şekillenmiş bir yapı olduğunu öne sürer. Gökalp'in ifade ettiği üzere bu bakış açısına göre, milletler ve milliyetçilik, kapitalizm, sanayileşme, merkezi yönetimlerin oluşumu, kentleşme ve sekülerleşme gibi tamamen modern süreçlerin sonucunda şekillenmiştir. Daha çarpıcı bir ifadeyle, milletler aslında milliyetçiliğin ortaya çıktığı döneme özgüdür; yani, milliyetçilik düşüncesi milletleri var etmiştir. Diğer bir deyişle, milliyetçilik, toplumların modern çağın toplumsal ve siyasal yapıları içinde kendilerini birer millet olarak tanımlamalarını mümkün kılmıştır (s. 282). Modernist yaklaşımlar olarak adlandırılan bu perspektif, alandaki olgu ve süreçlerin açıklanmasında günümüzdeki çalışmalarda hâlâ geçerliliğini korumaktadır. İlgili kuramcılara değinmeden önce, millet ve ulus gibi kavramların yanı sıra diğer milliyetçilik yaklaşımlarının açıklanması, literatürün anlaşılabilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kavramların net bir şekilde tanımlanması, alandaki tartışmaları derinleştirmek ve kuramsal çerçeveyi daha iyi kavrayabilmek için gereklidir.

Özkırımlı (1992), bilince şekil veren ve bireyin dünyayı anlamlandırmasında işlevsel bir söylem ve kimliklerin belirleyiciliği olarak tanımladığı milliyetçiliğin, bireylerin davranış ve tutumlarını yönlendiren bir algılama biçimi olduğunu belirtmektedir. Milliyetçiliğin kökenleri genellikle

Alman romantik düşüncesinde araştırılmaktadır. Bu bağlamda, Alman romantizminin öncülerinden kabul edilen Herder'in düşünceleri önemli bir yer tutmaktadır. Herder'e göre, ortak bir dili konuşan bireyler, milletin ilk aşamasını teşkil eder ve her insan, belirli bir dilin ve topluluğun ürünüdür. Başka bir deyişle, dillerin birbirinden farklı olması durumu, her bir topluluğun kendine özgü düşünce tarzlarının varlığını gösterir (s. 12-35). Bu nedenle, dilin yanı sıra kültürel homojenliği ön plana çıkaran Herder'in halk odaklı yaklaşımı, Alman romantik dönemdeki düşüncelerin anlaşılması açısından, dolayısıyla milliyetçiliğin ortaya çıktığı dönem ve düşünsel çerçeve bakımından büyük bir öneme sahiptir. Herder'in görüşleri, bu dönemdeki milliyetçilik anlayışının temel unsurlarını şekillendirmiş ve halk ile dil arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemiştir. Modernist yaklaşımın önemli temsilcilerinden Gellner (1992), ulusçuluğu, devletin içindeki etnik sınırların yönetici ve yönetilenleri birleştiren bir siyasal meşruiyet teorisi olarak tanımlamaktadır. Tarım toplumu olarak adlandırdığı geleneksel yapılarda, ayrıcalıklı grupların farklılıkları öne çıkardığını belirtirken, dilsel farklılıkların da bilinçli bir şekilde vurgulandığını ifade eder. Ancak modern toplumda, dil de dahil olmak üzere çeşitli alanlarda farklılıkların ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Ulus yapılarında, geleneklerin yeniden icat edilmesi, kültürün korunmasına dair iddialar, geçmişe yapılan atıflar ve saflık vurguları önemli bir yer tutar. Ancak bu özelliklerin çoğu, birer yapay icat olarak nitelendirilmektedir. Gellner, ulusçuluğun, folk kültüre dayanan ortak bir kültür aracılığıyla anonim bir toplumu bir arada tutan bir tür üst kültür dayatması olduğunu (s. 15-100) ifade etmektedir. Hobsbawm (2006), toplumsal deneyimlerin sürekliliğinin geçmiş aracılığıyla sağlandığını belirtmekte ve bu bağlamda tarihin, toplumsal bir birliktelik oluşturma ve toplumsal yapının homojen bir şekilde inşa edilmesi, yani ulus-devlet yapılarının kurulmasında bir tür harç işlevi gördüğünü ifade etmektedir. Ulusçuluk olgusunu anlamak için geleneğin icadının kabul edilmesi gerektiğini vurgularken, geleneğin icadını şu şekilde tanımlamaktadır: Toplumdaki elitlerin çıkarlarını desteklemek, mevcut durumu meşrulaştırmak ve bireylerin devlete entegrasyonunu sağlamak amacıyla ulus-devletler, kendilerine uygun bir geçmiş (gelenek) üretirler. Her toplum, ihtiyaç duyduğu bu tür unsurların (sembolik pratikler ve iletişim dili gibi) birikimine sahiptir. Bu, toplumsal kimlik ve birlikteliği oluşturmak için gerekli malzemeleri temin eder (Hobsbawm'dan akt. Güder, s. 14). Milleti hayali bir cemaat olarak ele alan Anderson (2007), bu kavramsallaştırmayı, birbirlerini tanımayan ulus üyelerinin, eşitsizlik ve sömürü ilişkileri içerisinde olsalar dahi millet fikri etrafında bir kardeşlik anlayışıyla hareket ettiklerini

belirtmektedir. Anderson'a göre, milletin oluşumuna katkıda bulunan önemli unsurlardan biri, kapitalist yayıncılığın ilerlemesi ile halk dillerinin belirli bir istikrar kazanmasıdır (Anderson'dan akt. Gökalp, s. 283).

Ulus-Devlet Yapılarının Kültür Alanına Yansımaları: Anadolu'da Geleneğin İcadı Bağlamında Öncül Faaliyetler ve Halk Kültürünün Yükselişi

Osmanlı modernleşmesinin kültürel alandaki etkileri incelendiğinde, ilk modernist hareketlerin pragmatik bir yaklaşım ile gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu sürecin kültürel yansımaları, öncelikle askeri alanla bağlantılı olarak şekillenmektedir. Ordudaki dönüşüm neticesinde, Türk müziğinin bir sembolü olan mehterhanenin yerini Batılı bir kurum olan Mızıka-i Humayun'a bırakması, müzik alanındaki modern hareketlerin köklü bir başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu gelişme, Batı müziğinin siyasal iktidar tarafından kabullenilmesi, benimsenmesi ve uygulanması anlamına gelmektedir. Resmi müziği geleneğin icadı kavramı çerçevesinde ele alan Deringil (1994), müziğin 1800'lü yıllarda milli duyguların ifadesi olarak, milliyetçilik ile paralel bir gelişim gösterdiğini vurgulamaktadır. Deringil, Osmanlı Dönemi'nde Mızıka-i Hümayun bünyesinde bestelenen marşların, yaratılan gelenekler bağlamında değerlendirileceğini belirtmektedir. Bu çerçevede, yeni devlet geleneği içinde marşların birleştirici bir rol oynaması umudu (s. 31-37), modernist milliyetçilik perspektifi açısından önemli bir detay olarak öne çıkmaktadır. Modern bir kurum olarak ulus-devletleşme sürecinin kültürel alandaki düşünsel yansımaları genellikle Osmanlı Dönemi düşünürlerinin eserlerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Öztürkmen'in (2006) belirttiği gibi, Osmanlı aydınlarının gündeminde dil, millet, vatan ve medeniyet kavramlarının yanı sıra folklorun da önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu bağlamda, folklorun vatanseverlik ve kültür arasındaki ilişki ile birlikte algılanması söz konusudur. Bu dönemde Ziya Gökalp, Fuad Köprülü, Rıza Tevfik ve Selim Sırrı gibi düşünürlerin eserlerinde folklor ile ulus kavramları arasındaki bağlantının öne çıkması, Herder, Thoms, Grimm Kardeşler ve Van Gennep gibi araştırmacıların fikirlerinin benimsenmesiyle açıklanmaktadır (s. 19-38). Osmanlı ve Türkiye'deki millet yapılanmasının öncülerinden biri olarak kabul edilen Ziya Gökalp'in etkilendiği düşünceler, Cumhuriyet öncesi dönemde iktidar tarafından da karşılık bulmuştur. Aksoy (1985), dönemin padişahı II. Abdülhamit'in müzikle ilgili görüşlerini aktarırken, padişahın alaturka müzikten hoşlanmadığını ve alafranga müziği tercih ettiğini ifade etmektedir. Ayrıca, Türkçülüğün etkisiyle alaturka müzikte kullanılan unsurların Türkler ile ilişkili olmadığı, bu müziğin Acem, Yunan ve Araplardan alındığını belirtir. Gerçek Türk müziğinin ise Türkistan

bölgesindekilere benzer şekilde Anadolu'da çalınan sazlar olduğunu dile getirmektedir (s. 1223). Sonuç olarak, ulus-devlet sürecinin başlangıcı olarak kabul edilebilecek gelişmelerin ortaya çıktığı Osmanlı Dönemi'nde, milliyetçilik akımlarına paralel olarak yaşanan kültürel dönüşümlerin, genellikle devletin yetersiz gördüğü alanlarda yapılan reformların bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Aydın zümresinin millet inşası sürecinde önem verdiği halk kültürü unsurlarına yönelik sistematik bir yaklaşım, Cumhuriyet Dönemi'nde devlet politikası biçiminde kendini gösterecektir. Cumhuriyet Dönemi'ne ait müzik müdahaleleri incelendiğinde, Türk Ulusu'nun inşası sürecinde kültürel unsurların etkili bir şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Derleme Çalışmaları ve Türk Halk Müziği

Osmanlı Dönemi'nde ortaya çıkan millet oluşturma fikri ve dinamikleri, Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde düşünsel bir düzlemde kalmayıp çeşitli politikalar ve hareketler aracılığıyla müzik alanını dönüştürmeye başlamıştır. Müzik alanındaki müdahaleleri ele alırken Paçacı (1999), Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte siyasi ve kültürel alanların birbirine entegre edilmesi ve toplumun homojenleştirilmesinin hedeflendiğini ifade etmektedir (s. 22). Yükselsin (2015) ise, Osmanlı Devleti'nin kültürel unsurlarının terk edilip ulus-devlet modelini yansıtan bir kültürel kimlik yaratma amacı güden müzik politikalarını üç ana başlık altında toplamaktadır. Bu başlıklar, milli olmayan Osmanlı Saray Müziği'nin etkilerinden arınmış bir Ulusal Türk Müziği oluşturmak; Anadolu kökenli gerçek müzikleri derlemek ve model alınan Batılı toplumlarla kültürel bağlantılar kurarak çağdaş, çok sesli bir milli sanat müziği geliştirmektir (s. 78). Balkılıç (2015), Osmanlı'dan devralınan mirası reddeden yeni kültür içindeki en önemli unsur olarak ulusal çağdaş müziği tanımlarken, yeni rejimin müzik politikalarının Osmanlı Sanat Müziği'nin dışlanması, Klasik Batı Müziği'nin öğrenilmesi ve halk müziği ile Klasik Batı Müziği'nin sentezlenmesi yoluyla yeni bir müzik oluşturulmasını içerdiğini belirtmektedir (s. 4). Milli müzik oluşturma sürecinin ilk aşaması, Anadolu'dan derlenecek olan hakiki ve öz kaynakların toplanmasıdır. Bu toplama süreci, çeşitli kurumlar tarafından farklı zaman dilimlerinde ve farklı kişilerce finanse edilerek yürütülmüştür. Cumhuriyet öncesinde gerçekleştirilen çeşitli derleme çalışmaları mevcut olmakla birlikte, bunların bir kısmı bireysel çabalarla gerçekleştirilmiş ve dolayısıyla görece yüzeysel kalmıştır. Ancak bu çalışmalar, milliyetçilik fikrinin Osmanlı Dönemi'ndeki yayılımını göstermesi açısından işlevsel bir rol oynayabilir. Balkılıç, derleme çalışmalarını kronolojik bir çerçevede ele alırken, bu derleme gezilerinin Millî Eğitim Bakanlığı, Darüelhan, İstanbul Konservatuarı, Türk Folklor

Derneği ve Ankara Devlet Konservatuvarı gibi kurumlar tarafından gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Başlangıçta sadece elle notaya alma teknikleri kullanılırken, 1926 yılından itibaren yurtdışından getirilen fonografla kayıt alımının da yapılması söz konusu olmuştur. Bu gezilerde görev alan kişiler, o dönemdeki kurumlarda çalışan resmi memurlardır (s. 65-135). Resmi müzik kurumlarının yanı sıra, Türk Dili Tetkik Cemiyeti ve Halkevleri de müzik politikalarının yürütüldüğü önemli kuruluşlardır. Paçacı, Halkevlerinin iş kollarından birinin Güzel Sanatlar ve Temsil Şubesi olduğunu belirtmekte ve bu kapsamda oluşturulan bando, orkestra ve folklor ekiplerinin türkü derlemeciliği ile milli marşların yaygınlaştırılmasında rol aldığını ifade etmektedir (s. 19). Yükselsin (2015) ise derleme gezilerinin üç ana amaca hizmet ettiğini belirtmektedir: ‘yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan eserlerin korunması’, ‘milli müzik inşasında kullanılacak malzemelerin toplanması’ ve ‘ulus-devlet modeline uygun bir milli müzik yaratılması’ (s. 82-83). Ancak süreç sonunda yöneticilerin hedeflerine ulaşamaması durumu ortaya çıkmıştır. Erken Cumhuriyet Dönemi müzik politikalarını amaçları ve sonuçları açısından değerlendiren Gürkan (2015), bu politikaların tamamen farklı bir yöne kaymadığını, fakat zamanla yön değiştirdiğini belirtmektedir. Başlangıçta uzun vadeli bir plan olarak ortaya çıkan “*Batı teknikleriyle halk ezgilerinin sentezlenmesi ve bu çağdaş müziğin uluslararası düzeyde tanıtılması*” fikrinin, zamanla kısmen etkisini yitirdiğini ifade etmektedir. Bu planın bir yandan devam ettiğini ve halk müziğinin tınısını doğrudan etkileyecek modern müdahalelerin gerçekleştiğini vurgularken, ayrıca Türk halk müziği (THM) ve Türk sanat müziği (TSM) kavramlarının üretildiğini ve bu iki müzik türünün kendi teorilerini oluşturmak üzere uzmanların farklı kuramlar geliştirdiğini açıklamaktadır (s. 173).

Türk Halk Müziğinin Giddens’in Modernite Perspektifinden Değerlendirilmesi

Türk halk müziğinin kurumsallaşması süreci yukarıda ifade edilmeye çalışılan fikri ve fiziksel fenomenlerin yoğun olarak etki ettiği bir süreçtir. Bu süreçle birlikte Türk halk müziğinde meydana gelen yapısal dönüşümler Giddens’in modernite bağlamında sunduğu kavramlarla açıklanabilir. Bu doğrultuda, Türk halk müziğinin kurumsallaşmasında yararlanılan yerel pratiklerin derlenmesi ve yeni icra bağlamlarının oluşum aşamasındaki yenilikler, Giddens’in kavramsal çerçevesine başvurularak açıklanmıştır. Türk halk müziğinin, zaman-uzam ayrışması ve yerinden çıkartma mekanizmalarıyla dönüşümünün görülebileceği örneklerden ilki, yerel müzik pratiklerinin derlenmesi aşamalarıdır. Ulusun oluşumu sırasında milli müziğin inşası amacı ile gerçekleştirilen

derleme çalışmaları, sözlü kültür ürünlerinin korunmasını ve belirli bir amaca uygun şekilde düzenlenmesini kapsamaktadır. Bilindiği üzere yerel pratikler ortaya çıktığı toplumsal bağlamda anlamlı olan kültürel öğelerdir. Fakat örnek olayda görüldüğü üzere ulusal amaçlar doğrultusunda yerel pratiklerin ortaya çıktığı bağlamından kopartılması ve yeniden bağlam kazandırılmak üzere düzenlenmesi söz konusudur. Dolayısıyla derleme faaliyetleri sonucunda elde edilen halk müziği öğeleri, Giddens'in yerinden çıkartma mekanizmaları ile elde edilmiş ve modern bir bağlam kazanmış olan kültürel ürünler şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bu inşa sürecinin önemli bir bileşeni olan derleme faaliyetlerinin alanda uzman niteliği bulunan kişilerce gerçekleştirildiği bilinmektedir. Derlemeleri yürüten uzmanlar, genel olarak dönemin milliyetçilik ideolojisini benimseyen folklor uzmanlarıdır ve bu süreçte iktidarın hedefleri doğrultusunda elde edilen kültürel ürünlere müdahalelerde bulunmuşlardır. Giddens'in geleneksel toplum ile modern toplum karşılaştırmasında kullandığı uzmanlaşma kavramı, bu sürecin bir parçası şeklinde değerlendirilebilir. Yükselsin (2015) yerel müziklerin dil, melodi, ritim, çalgılar ve seslendirme biçimi gibi birçok unsurunun bu uzmanlar tarafından etkilendiğini ve bu durumun meşru kabul edildiğini ifade etmektedir (s. 83). Diğer örneklerde de ifade edildiği üzere derleme faaliyetlerini gerçekleştiren uzmanlar tarafından elde edilen müzik öğeleri, modern bir müzik türü olan Türk halk müziğinin akademik düzeydeki eğitiminde geçerliliğine güvenilen bir müfredatı teşkil eder. Bu anlamıyla Türk halk müziği, Giddens'in uzmanlık sistemleri bağlamında değerlendirilebilecek bir müzik türü şeklinde yorumlanabilir. Halihazırda Türk halk müziğinin kurumsallaşma süreci çeşitli araştırmacılar tarafından modernizmin bir ürünü şeklinde değerlendirilir: Gürkan (2015), Türk halk müziğinin temel bileşenlerinin yerel müzik pratiklerinden oluştuğunu ve derleme sürecinden itibaren belirleyici olan ilkelerin modernizm olduğunu vurgulamakta, bu durumun yerel müzik pratikleri ile inşa edilen Türk halk müziği arasında önemli farklılıklara yol açtığını belirtmektedir (s. 173). Balkılıç (2015) ise, elde edilen malzemenin modernist bir perspektifle düzenlenmesi bağlamında, milliyetçilerin ulusal kültürü yaratma sürecinde halk kültürünü arındırarak ve sansürleyerek yeniden inşa ettiklerini açıklamaktadır. Bu çabalarla birlikte, folklorcuların elde ettikleri materyalleri işleyip seçerek yüksek kültürü oluşturduklarını ifade etmektedir (s. 32).

Giddens'in perspektifinden yorumlanabilecek diğer bir bağlamdan kopartılma örneği yerel pratiklerin icra edildiği uzamın dönüşümüdür. Bilindiği üzere yerel pratikler ortaya çıktığı yerde eğlence, dini ritüel gibi etkinlikler çerçevesinde icra edilmekte ve dinlenmektedir. Fakat folklorcu

yaklaşım çerçevesinde derlenen türkülerin halka öğretilmesi ve yaygınlaştırılması sürecinde en işlevsel araçlardan birisi radyo olmuştur. Yerel müzikal öğelerin derlenip düzenlenmesinden sonra radyolarda icra edilmesi lokal bağlamın sonlandırılması ve yerel müzikal öğelerin yeni bir icra bağlamı kazanması anlamına gelmektedir. Türk halk müziğinin radyo aracılığıyla icra bağlamının değişim süreci Alpyıldız'ın (2012) aktardığı üzere öncelikle bireysel icralarla gerçekleşmiştir. Daha sonra ise Cemil Bey yönetiminde ve Yurttan Sesler topluluğu ile koro icraları yaygınlaşmıştır (s. 86). Bilindiği üzere yerel müzik pratikleri, ortaya çıktığı yerlerde genellikle bireysel performans aracılığıyla icra edilmektedir. Fakat radyolarda gerçekleştirilen toplu icralar, müzik türünün ortaya çıktığı yerel bağlamdan kopartılması anlamına gelir. Yani modern dönüşüm yalnızca icranın yerini değil aynı zamanda icra biçimine de etki etmiştir. Alpyıldız'a (2012) göre Yurttan Sesler korosunun kurulma sürecinde yer alan ilk sanatçılar, halihazırda kentlerde farklı müzik türleri kapsamında müzisyenlik yapan kimselerdir ve bu koroya dahil olma aşamalarında alandaki uzmanların yönlendirmeleri karar verici olmuştur (s. 87). Dolayısıyla Türk halk müziği icralarının radyolara taşınmasında yerel icracılara değil de müzik profesyonellerine başvurulduğu görülmektedir. Yani müzik türü yereldeki bağlamından hem icra yeri-biçimi hem de icracının niteliği bakımından farklılaştırılarak kopartılmıştır. Türk halk müziğindeki bu dönüşüm Yükselsin'e (2015) göre yeni bir icra pratiğinin ortaya çıkışını simgeler. Yerel icra biçimlerinde genellikle bireysel olarak seslendirilen türkülerin, zamanla topluca koral olarak söylenmesi ve bağlama çalgısına mey, kemençe gibi enstrümanların eklenmesi sonucunda yerel müzikten farklı bir tınısal karakter ortaya çıkar. Bu model, klasik Türk müziği icrası ile benzerlik gösterir (s. 87). Dolayısıyla modern bir müzik türü olan Türk halk müziğinin, yereldeki pratiklerden icrada kullanılan çalgılar bakımından da farklılaştığı ifade edilebilir. Bu farklılaşma öyle bir seviyededir ki, söz konusu dönüşümlerin gerçekleştiği dönemde radyo yayınları eleştirilere maruz kalır. Balkılıç'ın (2015) ifade ettiği üzere uzun bir süreç içerisinde Türk halk müziğinin gelenek olarak kabul edilmesini sağlayan Yurttan Sesler Korusu, ilk dönemlerinde halk kitleleri tarafından pek fazla ilgi görmez. Balkılıç, radyoda çalınan türkülerin popüler olarak dinlendiği yönündeki iddialara rağmen Radyo dergisi içinde halkın bu performanslara yönelik olumsuz tepkilerini dile getiren yazıların yayımlandığını ifade etmektedir (s. 148). Benzer bir şekilde Yükselsin (2015) de halkın yerel pratiklerini yansıtmadığı eleştirisiyle halkın Yurttan Sesler Korosuna yönelik şikâyetle bulunduğunu ifade eder (s. 84-85). Modern bir müzik türü olarak inşa edilen Türk halk müziğinin, yerel pratiklerin bir devamlılığı olduğu iddiasına karşın derleme aşamaları, performans biçimleri

ve yapısal özellikleri itibariyle yerel pratiklerden farklılıkları Giddens'in perspektifinden incelenmiştir. Türk halk müziğinin inşa edilen modern bir müzik türü olduğu konusunda literatürde yer alan çalışmalar içerisinde Gürkan'ın (2015) otantisite bağlamındaki değerlendirmeleri, yerel pratikler ve modern Türk halk müziğinin karşılaştırılması bakımından açıklayıcı örnekler sunmaktadır. Türk halk müziği inşa sürecinin, yerel müzik pratiklerinin sürekliliği ve otantiklik iddialarını yorumlamak amacıyla iki farklı biçimin özelliklerini ele alan Gürkan, icracı, dinleyici ve icra mekanları gibi çeşitli perspektiflerden bu iki türü birbirinden ayırmaktadır. Gürkan, yerel müzik pratiklerinin icra bağlamının sahne, televizyon ve radyo stüdyolarına taşındığını ifade ederken, klasik Batı müziğinde uzun yıllar boyunca şekillenen konser ritüelinin Türk halk müziğinde uygulanışını, sahne, sanat, seyirci, koro, orkestra ve şef bağlamında inceler. Bağlama çalgısındaki perde standartlaşmasının, Türk halk müziğinin homojen bir icra yeteneği kazanmasına yol açtığını belirtirken, ses alanında bir sanatçının her yöreyi seslendirmesini seste standartlaşma olarak tanımlar. Ayrıca, standartlaşma konusu için Batı müziği nota yazımının Türk halk müziğine uyarlanmasını da ekler. Türk halk müziğinin yerel müzik pratikleri ile arasındaki farklı anlam dünyasını güçlü argümanlarla açıklayan Gürkan, Türk halk müziğinin kökenlerinin yerel müzik pratiklerinden gelmesine rağmen, oldukça farklı bir müzik türü olarak tanımlandığını (s. 173-74) ortaya koymaktadır. Bu bilgiler ışığında Türk halk müziğinin yerel müzik pratiklerinden çeşitli nitelikler bakımından farklılaştığı ifade edilebilir. Söz konusu farklılaşma ilk önce icra biçimi ve mekân ile ilgili dinamikler aracılığıyla kendini gösterir. Türk halk müziği yerel pratiklerden farklı olarak sahne düzeneğinde yer alan sanatçılar ve dinleyici konumundaki bireylerin karşılıklı olarak yerleştiği alanlarda icra edilir. Ayrıca Türk halk müziği yerel icrada doğrudan iletişimin kurulduğu icracı-dinleyici ortamından farklılaşan televizyon ve radyo stüdyolarına taşınması bakımından icra alanları bağlamında yerelden farklılaşır. Diğer bir dönüşüm yerel pratiklerin düğünde, cemde icra edilmesine karşın Türk halk müziğinin konser ritüeli kapsamında sahnelerde icra edilmesidir. Kurumsallaşma ile birlikte Türk halk müziği yerelden farklı olarak bir orkestra ile icra edilmeye başlar ve orkestranın uyumunun sağlanması yerelde farklı form ve biçimlerdeki bağlamın perdelerinin standartlaşması koşuluyla sağlanır. Ayrıca bireysel icraların yoğun olduğu yerel bağlam, toplu icranın ortaya çıktığı orkestrayla birlikte müziği tamamen farklı bir yapıya kavuşturur. Yerelde icracı tektir; sözü söyler, sazı çalar. Fakat Türk halk müziğinde icrayı şef yönetir ve icra belirli bir plan ve iş bölümü ile gerçekleşir. Türk halk müziği ve yerel pratiklerin ayrıştığı diğer bir özellik yereldeki örneklerin kendi uzamındaki özellikler bağlamında icrayı

yansıması; Türk halk müziği icracısının yöre farklılıkları bağlamında her yöreyi seslendirmesi seste standartlaşmayı ortaya çıkartır. Son olarak yerelde sözlü kültüre dayanan repertuarın Türk halk müziği kapsamında nota ile yazıya dökülmesi, yerel ile modernin bağlam açısından farklılıklarını gözler önüne serer. Türk halk müziğinin Giddens'in modernite perspektifinden yorumlanması konusunda ele alınabilecek diğer bir özelliği, Türk halk müziği eğitimidir. Demir'in (2017) aktardığı üzere Türk halk müziğinin kurumsallaşması sürecinde elde edilen notalar ve repertuar; söz konusu korolarda yer alan sanatçılar ve kayıtlı icralar, zamanla otantiklik ve kutsanmış gelenek haline evrilirler. Sarısözen ve ilk kuşak Yurttan Sesler kayıtlarının sonraki nesiller tarafından doğru-kusursuz icra şeklinde yorumlanması ve referans alınması yeni icra pratiklerini şekillendiren temel kabulleri teşkil ederler (s. 216). Türk halk müziğinin akademik anlamda eğitiminin verildiği ilk kurum olan İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı'nın ilk hocalarının Yurttan Sesler Korosu kökenli olması, bu türün eğitiminde Giddens'in işaret ettiği uzmanlık ve güven kavramlarının bir karşılığı niteliğindedir.

SONUÇLAR

Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. "Anthony Giddens moderniteyi hangi kavramlar çerçevesinde açıklamaktadır?" alt problemine ilişkin sonuçlar:

Anthony Giddens, moderniteyi, toplumsal yaşamın geleneksel yapı ve normlardan köklü biçimde farklılaştığı bir süreç olarak tanımlarken, modern toplumların bu dönüşümünü açıklamak için bir dizi kavram geliştirmiştir. Bu kavramlar, modernitenin toplumsal ve kültürel yapıdaki etkilerini kapsamlı bir şekilde anlamaya olanak tanır. Giddens'in modernite anlayışına göre, toplumsal yaşamın temel özelliklerini şu kavramlarla açıklamak mümkündür:

- Zaman ve Mekânın Ayrışması: Modernite, zaman ve mekânın geleneksel bağamlarından koparak birbirinden ayrışması ile karakterize edilir. Geleneksel toplumlarda sosyal ilişkiler, genellikle belirli bir yer ve zamana sıkı sıkıya bağlıdır. Modernitede ise zaman ve mekân standartlaşır ve toplumsal ilişkiler, fiziksel mekândan bağımsız hale gelir. Türk halk müziğinin yerel bağamlarından koparılıp radyo gibi modern uzamlarda yeniden düzenlenmesi, bu kavramın somut bir yansımasıdır.

- Yerinden Çıkarma Mekanizmaları: Yerel pratiklerin, belirli bir bağlamdan koparılarak daha geniş bir sistemde yeniden anlam kazandığı süreçleri ifade eder. Bu mekanizmalar, toplumsal ilişkilerin bağlamlarından soyutlanarak evrenselleştirilmesine olanak tanır. Türk halk müziğinin derleme çalışmalarıyla yerel bağlamlarından soyutlanması ve ulusal bir müzik türü olarak yeniden inşa edilmesi, Giddens'in yerinden çıkarma kavramına örnek teşkil eder.
- Uzmanlık Sistemleri: Modern toplumlarda, bireylerin yaşamlarını şekillendiren süreçlerde uzmanlaşmış birey ve kurumlara olan güven belirleyicidir. Türk halk müziğinin kurumsallaşmasında folklorcular ve müzikologlar gibi uzmanların oynadığı rol, bu kavramın somut bir yansımasıdır. Uzmanlar, yerel müzik pratiklerini derleyerek modern bir müzik türü oluşturmuş ve bu türün eğitimine yön vermiştir.
- Süreksizlikler: Giddens'a göre modernite, geçmiş toplumsal yapılardan süreklilik değil, kopuşlarla ayrılır. Modern toplum, daha önceki tarihsel dönemlerde görülmeyen hızda değişim dinamiklerine sahiptir. Türk halk müziğinin, bireysel icralardan toplu icralara ve yerel bağlamdan ulusal bağlama geçişi, bu süreksizliklerin müzik alanındaki somut bir örneğidir.

Sonuç olarak, Anthony Giddens'in modernite kavramları, toplumsal yapıdaki dönüşümlerin kapsamlı bir çözümlemesi için kullanılabilir. Türk halk müziği örneği, bu kavramların kültürel alanı anlamada nasıl etkili olduğunu göstermektedir. Zaman-mekân ayrışması, yerinden çıkarma mekanizmaları, uzmanlık sistemleri gibi kavramlar, Türk halk müziğinin geleneksel yerel pratiklerden modern bir ulusal kimlik taşıyan müzik türüne dönüşümünü açıklamaya olanak sağlamaktadır. Bu da Giddens'in modernite anlayışının, kültürel dönüşümleri çözümlemede ne kadar işlevsel olduğunu ortaya koymaktadır.

2. “Yerel kültürel öğeler ve pratikler, modernite bağlamında nasıl dönüştürülmektedir?”

alt problemine ilişkin sonuçlar:

Modernite, geleneksel toplumsal yapıların temel özelliklerini dönüştürerek, yerel kültürel öğelerin ve pratiklerin yeni bağlamlarda yeniden düzenlenmesini sağlar. Bu dönüşüm süreci, özellikle yerinden çıkarma mekanizmaları, zaman-mekân ayrışması ve uzmanlık sistemleri gibi moderniteye özgü olgular aracılığıyla açıklanabilir. Türk halk müziği örneği, bu dönüşüm süreçlerini somut bir şekilde anlamak için önemli bir referans sunar: Zaman-Mekân Ayrışması: Modernite, yerel

pratiklerin, zaman ve mekâna bağlılıklarını yitirmesine neden olur. Geleneksel bağlamlarda yerel kültürel öğeler, belirli bir yer ve zamana sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak moderniteyle birlikte, bu öğeler fiziksel bağlamlarından koparılır ve evrenselleşir (ya da çalışmada görüldüğü gibi ulusallaşır). Türk halk müziğinde, yerel pratiklerin derlenip radyo ve konser gibi modern platformlarda icra edilmesi, bu dönüşümün bir örneğidir. Böylelikle yerel öğeler, toplumsal iletişimin genişlediği standartlaşmış modern uzamlarda yeniden anlam kazanır. Yerinden Çıkarma Mekanizmaları: Yerel kültürel öğelerin, özgün bağlamlarından koparılarak farklı bir sistem içinde yeniden bağlandırılması moderniteyle birlikte yaygınlaşır. Türk halk müziğinde, köy, kasaba ve dini ritüel bağlamlarında icra edilen yerel müziklerin, derleme çalışmalarıyla bağlamlarından soyutlanması ve ulusal bir müzik türüne dönüştürülmesi bu sürece örnek oluşturur. Modernite, yerel öğelerin geleneksel anlamlarını yok ederek onları yeni bir toplumsal düzende işlevsel hale getirir. Uzmanlık Sistemleri: Modern toplumda, yerel pratikler, uzmanlar tarafından düzenlenerek standartlaştırılır ve kurumsallaştırılır. Türk halk müziği, folklorcular, müzikologlar ve devlet destekli kurumlar tarafından derlenip düzenlenmiş; dil, ritim ve melodi açısından standartlaştırılarak ulusal bir müzik kimliği kazanmıştır. Bu süreçte yerel öğeler, uzmanlık sistemlerinin denetimi altında yeniden üretilmiştir. Sonuç olarak, modernite bağlamında yerel kültürel öğeler ve pratiklerin, bağlamlarından kopartılarak evrensel ve ulusal ölçekte yeniden anlamlandırıldığı ifade edilebilir. Türk halk müziği örneği, yerel pratiklerin moderniteyle nasıl dönüştürüldüğünü açıklamak için güçlü bir analitik araç sunmaktadır. Yerel olan, modern toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılırken, modernite bu dönüşümü zaman-mekân ayrışması, yerinden çıkarma mekanizmaları, uzmanlık sistemleri ve düşünümsellik gibi olgular aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Bu süreç, yerel kültürün özgünlüğünün korunması iddialarına rağmen, yapısal ve bağlamsal düzeyde köklü bir farklılaşmayı beraberinde getirir.

3. “Türk halk müziğinin modernleşme süreci, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e hangi toplumsal ve kültürel dinamiklerle şekillenmiştir?” alt problemine ilişkin sonuçlar:

Bu süreçte, Osmanlı modernleşmesinin erken dönem pragmatik reformlarıyla başlayan toplumsal ve kültürel dinamikler, Cumhuriyet’in ulus-devlet inşası bağlamında sistematik bir politika haline getirilmiştir. Modernleşme süreci, özellikle müziğin bir kimlik oluşturma aracı olarak kullanılmasını sağlamış ve Türk halk müziğinin kurumsallaşmasına giden yolu açmıştır. Bu dönüşüm, aşağıdaki toplumsal ve kültürel dinamikler çerçevesinde incelenebilir:

- Osmanlı Modernleşmesi ve İlk Adımlar: Osmanlı modernleşmesi, özellikle askeri reformlarla başlayan ve kültürel alanı da etkileyen bir süreci ifade eder. Mızıka-i Hümayun'un kurulması ve Batı müziğinin devlet himayesine alınması, modernleşme adına atılan ilk adımlardır. Mehterhanenin yerini Batılı tarzda bir müzik kurumunun alması, müziğin toplumsal modernleşmedeki rolünü işaret eder.
- Milliyetçilik ve Halk Kültürünün Yükselişi: Avrupa'daki milliyetçilik akımları, halk kültürünün bir milletin kimliğini oluşturmada önemli görülmesine yol açmıştır. Osmanlı'nın son döneminde de bu fikirler etkili olmuş ve Ziya Gökalp gibi düşünürlerin çalışmalarıyla halk müziği, ulusal bir kimlik yaratmada temel bir araç olarak görülmüştür.
- Cumhuriyet Dönemi ve Ulus-Devlet İnşası: Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte halk müziği, ulus-devlet kimliğinin inşasında merkezi bir konum kazanmıştır. Bu dönemdeki kültür politikaları, Osmanlı müziğinden arındırılmış ve halk müziği ile Batı müziğini sentezleyen yeni bir ulusal müzik yaratmayı hedeflemiştir. Halk ezgilerinin derlenmesi ve bu ezgilerin modern müzik anlayışıyla düzenlenmesi bu sürecin temel unsurlarını oluşturur.
- Derleme Çalışmaları ve Kurumsallaşma: Halk müziği derleme çalışmaları, Türk halk müziğinin modernleşme sürecindeki en önemli aşamalardan biridir. 1920'lerde başlayan ve Darülelhan, Halkevleri, Ankara Devlet Konservatuarı gibi kurumlar tarafından yürütülen derlemeler, yerel müzik öğelerinin sistematik bir şekilde toplanmasını ve düzenlenmesini sağlamıştır. Bu süreç, halk müziğinin yerel bağlamından koparılmasına ve ulusal bir müzik türü olarak yeniden inşa edilmesine olanak tanımıştır.
- Radyo ve Yurttan Sesler Korusu: Türk halk müziğinin modernleşmesinde radyo yayıncılığının ve Yurttan Sesler Korusu gibi toplulukların önemi büyüktür. Bu girişimler, halk müziğini yerel bağlamdan çıkarıp ulusal ve modern bir müzik türü olarak geniş kitlelere ulaştırmıştır. Bireysel performansların yerine koro icralarının tercih edilmesi, halk müziğinin icra biçimini ve tınısal karakterini de değiştirmiştir.
- Batılılaşma ve Standartlaşma: Cumhuriyet döneminde Batı müziği standartlarının halk müziğine uygulanması, modernleşme sürecinin önemli bir boyutudur. Bağlama çalgısındaki perde standartlaşması, müzik notasyonunun benimsenmesi ve ulusal repertuar oluşturma çalışmaları, halk müziğinin yapısal olarak dönüşümüne katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak, Türk halk müziği, Osmanlı modernleşmesinin ilk adımlarıyla şekillenmeye başlayan ve Cumhuriyet döneminde sistematik bir politika haline gelen kültürel ve toplumsal dinamiklerin etkisiyle ortaya çıkan yeni bir müzik türü şeklinde değerlendirilebilir. Bu süreçte halk müziği, yerel bağlamından koparılmış, ulusal kimliğin inşasında bir araç olarak yeniden yapılandırılmıştır. Derleme çalışmaları, kurumsallaşma ve radyo yayınları gibi araçlarla halk müziği, modern Türkiye'nin kültürel kimliğinin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Bu süreç, yerel pratiklerin bağlamından kopartılması ve modern kodlarla yeniden anlamlandırılmasıyla tamamlanmıştır.

4. “Derleme çalışmaları ve kurumsallaşma süreci Türk halk müziğinin ulusal bir tür olarak oluşumuna nasıl katkı sağlamıştır?” alt problemine ilişkin sonuçlar:

Derleme çalışmaları ve kurumsallaşma süreci, Türk halk müziğinin yerel bir pratikten ulusal bir müzik türüne dönüşmesinde temel etkenler şeklinde değerlendirilebilir. Bu süreç, yerel müzik öğelerinin sistematik bir şekilde toplanması, düzenlenmesi ve yeniden bağlam kazandırılması yoluyla gerçekleştirilmiş; Türk halk müziği, modern Türkiye'nin kültürel kimliğini inşa etme projesinin bir parçası olarak ulusal bir çerçevede kurumsallaşmıştır. Bu dönüşüm şu temel dinamikler çerçevesinde açıklanabilir:

- **Yerel Müzik Öğelerinin Derlenmesi ve Kayıt Altına Alınması:** Derleme çalışmaları, halk ezgilerinin anonimleştirilmesi ve ulusal bir repertuar oluşturulması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda, yerel müzik öğeleri, halkın belleğinden toplanarak notaya geçirilmiş ve ilk kez sistematik bir şekilde kayıt altına alınmıştır. 1920'lerden itibaren Darülelhan, Halkevleri ve Ankara Devlet Konservatuarı gibi kurumlar, bu sürecin yürütülmesinde aktif rol oynamıştır. Yerel müziklerin belgelenmesi, modern müzik eğitiminde kullanılacak repertuarın temelini oluşturmuştur.
- **Folklorcu ve Uzmanların Rolü:** Derleme çalışmalarını yürüten folklorcular, müzikologlar ve diğer uzmanlar, halk müziğinin düzenlenmesinde belirleyici olmuştur. Giddens'in uzmanlık sistemleri kavramı çerçevesinde değerlendirilebilecek bu süreçte, yerel müziklerin dil, ritim, melodi ve çalgı kullanımı gibi özellikleri standartlaştırılmıştır. Uzmanların müdahalesi, halk müziğinin bir ulusal müzik türü olarak kurumsallaşmasını sağlamıştır.
- **Kurumsallaşma ve Modernizasyon:** Türk halk müziği, derlenen eserlerin yeniden düzenlenmesiyle kurumsal bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu süreçte, Halkevleri, Milli

Eğitim Bakanlığı ve devlet konservatuvarları gibi kurumlar, derlenen eserleri ulusal bir kimlik çerçevesinde yeniden yorumlamış ve yaygınlaştırmıştır. Ayrıca, Yurttan Sesler Korosu gibi girişimler, halk müziğinin icra biçimini değiştirmiş; bireysel performanslar yerine koro düzenlemeleri ve Batı müziği etkisiyle geliştirilmiş bir icra pratiği ortaya çıkmıştır.

- **Ulusal Repertuvarın Oluşumu:** Derleme çalışmaları sonucunda oluşturulan repertuvar, Türk halk müziğini ulusal bir tür haline getiren temel unsurlardan biridir. Bu repertuvar, modern Türkiye'nin kültürel kimliğinin bir simgesi olarak kabul edilmiş ve müzik eğitiminin yanı sıra radyo ve konserler aracılığıyla topluma sunulmuştur. Yerel pratiklerden elde edilen bu repertuvar, ulusal bir kimlik inşası projesinin vazgeçilmez bir aracı olmuştur.
- **Yerel ve Ulusal Arasındaki Dönüşüm:** Derleme çalışmaları, halk müziğini yerel bağlamından kopararak ulusal düzeyde yeniden bağlandırmıştır. Yerel müzik öğeleri, modernist bir bakış açısıyla düzenlenmiş ve standartlaştırılmış; böylece yerel çeşitliliğin yerine homojen bir ulusal müzik türü oluşturulmuştur. Bu süreç, halk müziğinin yerel anlamlarından arındırılarak ulusal bir bütünlüğün parçası haline getirilmesini sağlamıştır.
- **Radyo ve Medya Aracılığıyla Yaygınlaştırma:** Türk halk müziğinin ulusal bir tür olarak benimsenmesinde, radyo yayınlarının ve Yurttan Sesler Korosu gibi girişimlerin etkisi büyüktür. Radyolarda yapılan yayınlar, halk müziğini geniş kitlelere ulaştırmış ve ulusal bir estetik yaratılmasına katkı sağlamıştır. Yerel icralardan farklı olarak düzenlenmiş toplu icralar, halk müziğinin ulusal bir kimlik kazanmasında etkili olmuştur.

Sonuç olarak, derleme çalışmaları ve kurumsallaşma süreci, Türk halk müziğinin ulusal bir müzik türü olarak şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Yerel müzik öğelerinin derlenmesi, düzenlenmesi ve standartlaştırılması yoluyla halk müziği, modern Türkiye'nin ulusal kimliğini yansıtan bir kültürel ifade biçimine dönüşmüştür. Bu süreç, halk müziğinin hem yapısal hem de bağlamsal olarak yerel pratiklerden farklılaşmasına neden olmuş; modernleşme ve ulus-devlet inşası bağlamında yeni bir müzikal kimlik ortaya çıkarmıştır.

5. “Türk halk müziği ile yerel pratikler arasındaki yapısal ve bağlamsal farklılıklar nelerdir?” alt problemine ilişkin sonuçlar:

Türk halk müziği ile yerel pratikler arasındaki yapısal ve bağlamsal farklılıklar, modernleşme sürecinde gerçekleştirilen derleme, düzenleme ve kurumsallaşma faaliyetleri sonucunda

belirginleşmiştir. Türk halk müziği, yerel pratiklerden beslenmiş olmasına rağmen, modern bir ulusal müzik türü olarak yapılandırılması sırasında yapısal, bağlamsal ve icra biçimleri açısından özgün köklerinden farklılaşmıştır. Bu farklılıklar aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir:

- İcra Mekânları ve Bağlamları:

Yerel Pratikler: Yerel müzik pratikleri genellikle köylerde, kasabalarda dini ve sosyal ritüellerin (sözgelimi düğün, cenaze, cemevi törenleri) bir parçası olarak icra edilir. Bu pratikler, topluluğun belirli bir mekânda bir araya geldiği ve birebir etkileşimde bulunduğu bağlamlarda gerçekleşir.

Türk Halk Müziği: Modern Türk halk müziği, sahne, radyo ve televizyon gibi modern ve kurumsal mekanlarda icra edilir. Bu, müziği topluluk temelli yerel bağlamından uzaklaştırarak kitlesel bir izleyiciye sunulan bir performans haline getirmiştir.

- İcra Biçimi:

Yerel Pratikler: Yerel müzik icrası, genellikle bireysel performanslarla karakterize edilir. İcracı, hem çalgıcı hem de şarkıcı olarak genellikle tek başına performans sergiler. Bu performanslar doğaçlamaya açık ve spontane bir yapıya sahiptir. Türk Halk Müziği: Modern halk müziği icraları ise daha çok koro veya topluluk performanslarına dayanır. Yurttan Sesler Korosu gibi gruplar, toplu icra geleneğini oluşturmuştur. Ayrıca, performanslar genellikle belirli bir düzen ve nota tabanlı standartlara bağlı olarak gerçekleştirilir.

- Çalgı Kullanımı ve Ses Organizasyonu:

Yerel Pratikler: Yerel müzikte kullanılan çalgılar genellikle yöresel farklılıklar gösterir ve icra edilen bölgenin kültürel özelliklerini yansıtır. Örneğin, bağlama, kaval, davul gibi çalgılar, yöresel tınların temel taşıdır. Türk Halk Müziği: Modern halk müziği icralarında, bağlama gibi yerel çalgılar standartlaştırılmış ve diğer enstrümanlarla (ör. mey, kemençe) bir araya getirilerek daha homojen bir tını yaratılmıştır. Ayrıca, Batı müziği etkisiyle enstrümanların düzenlenmesi ve çok sesliliğin uygulanması, yerel pratiklerden farklılıklar yaratmıştır.

- Repertuvar ve Standartlaşma

Yerel Pratikler: Yerel repertuvar, sözlü kültüre dayalıdır ve çoğunlukla yazıya geçirilmeden icra edilir. İcracıların bireysel bilgisine ve yaratıcılığına bağlı olarak şekillenir. Türk Halk Müziği:

Modern halk müziğinde repertuvar, derleme çalışmaları sonucunda oluşturulmuş ve nota sistemiyle kayıt altına alınmıştır. Bu durum, repertuvarın standartlaşmasına ve icraların homojenleşmesine neden olmuştur.

- Dinleyici-İcracı Etkileşimi

Yerel Pratikler: Yerel bağlamda dinleyiciler, icracı ile doğrudan etkileşim halindedir. İcra sürecinde dinleyicinin tepkileri, performansın akışını etkileyebilir ve bu durum doğaçlamayı teşvik eder. Türk Halk Müziği: Modern halk müziği icralarında, dinleyici ile icracı arasındaki doğrudan etkileşim azalmış; performanslar genellikle önceden planlanmış ve belirli bir protokole bağlı hale gelmiştir.

- Anlam ve İşlev Farklılıkları

Yerel Pratikler: Yerel müzik pratikleri, ortaya çıktıkları bağlamın kültürel, sosyal ve dini ihtiyaçlarını karşılayan bir işlev taşır. Örneğin, düğün müziği eğlencenin bir parçasıyken, cemevinde icra edilen müzik ritüelin bir parçasıdır. Türk Halk Müziği: Modern halk müziği, eğlence ve ulusal kimlik inşası işleviyle ön plana çıkar. Yerel pratiklerin bağlamsal anlamlarından koparılması ve yeni bir ulusal anlam çerçevesinde yeniden şekillendirilmesi bu dönüşümün temelini oluşturur.

Sonuç olarak, Türk halk müziği, modernleşme sürecinde yapısal ve bağlamsal olarak yerel pratiklerden önemli ölçüde farklılaşmıştır. İcra mekânları, biçimleri, repertuvarı, enstrümantasyonu ve işlevleri açısından yaşanan bu dönüşümler, yerel pratiklerin modern kodlar çerçevesinde yeniden düzenlenmesinin bir sonucudur. Giddens'in yerinden çıkarma ve zaman-mekân ayrışması gibi kavramları, bu farklılaşmanın analizinde önemli bir çerçeve sunar. Türk halk müziği, bu süreçte yerel bağlamdan koparılmış ve modern ulusal bir müzik türü olarak yeniden inşa edilmiştir. Bu inşa sürecinde yerel müzik pratiklerinde meydana gelen dönüşüm hem yapısal hem de bağlamsal düzeyde değerlendirilebilir. Diğer bir deyişle, ortaya çıktığı yere özgü olan ve oradaki dil, ezgi, müzikal, çalgısal vb. özelliklere sahip olan; oradaki insanlar tarafından görece yerel anlamlarla konumlandırılan pratikler, modernizmin etkisi ile söz konusu yerel bağlamından kopartılmış ve ulusal bir kimlik bağlamı kazandırılarak dönüştürülmüştür. Tüm bu süreçlerin sonunda geleneksel bir müzik türü şeklinde değerlendirilen yani geleneksel dünya düzeni

içerisindeki yaşam tarzları ile ilişkilendirilen Türk halk müziğinin esasında modern bir kentli müziği niteliği sergilediği ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Bülent. 1985. “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Mûsikî ve Batılılaşma”. *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 5, 1212-1225. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aksüt, Seda. 2022. “Mevlevi Sema Törenlerinin Korunması Sürecinde Bir Risk Faktörü Olarak ‘Bağlamından Koparma’”. *Mevlevilik, Mevlana ve Şeyh Galip Üzerine İncelemeler*, 1-19. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Balkılıç, Özgür. 2015. *Temiz ve Soylu Türküler Söyleyelim: Türkiye’de Milli Kimlik İnşasında Halk Müziği*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Demir, Mehtap. 2017. “Gelenek ve Modernite Bağlamında Bir Halk Müziği Topluluğu Olarak ‘Yurttan Sesler’”. *Turkish Studies* 12(21):207-24.
- Deringil, Selim. 1994. “19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu’nda Resmi Müzik”. *Defter Dergisi* (22):31-37.
- Esen, H. C. 2023. Kültür Endüstrisinin Metalaştırma Tahakkümüne Karşı Klasiğin Direnci: Alâeddin Yavaşca'nın Medhâl Besteciliği Örneği. M. E. Sönmez & M. Dağ & İ. H. Üzüm (Ed.). 100. Yılında Cumhuriyet Dönemi Gaziantep içinde (s. 785-795). Gaziantep: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Esgin, Ali. 2016. *Sosyolojik Soruşturmalar, Gündelik Olanın Analizinden Kesitler*. 2. bs. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gellner, Ernest. 1992. *Uluslar ve Ulusçuluk*. Birinci Basım. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Giddens, Anthony. 1994. *Modernliğin Sonuçları*. Birinci Basım. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gökalp, Emre. 2007. “Milliyetçilik: Kuramsal Bir Değerlendirme”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2):57-65.
- Güder, Süleyman. 2016. “Milliyetçilik Tartışmalarında Tarih ve Geçmişin Rolü: Eric J. Hobsbawm ve Anthony D. Smith’in Teorilerinin Karşılaştırmalı Analizleri”. *İnsan ve Toplum* 2(6):7-25.
- Gürkan, Barış. 2015. “Türk Halk Müziğinin Modern Otantisite ve Geleneksel Otantisite Bağlamında İncelenmesi”. *Uluslararası Müzik ve Sahne Sanatları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 169-177. Ankara: Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları.
- Gürkan, Barış. 2016. “Küreselleşmenin Müziği-Müziğin Küreselleşmesi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmacılar Dergisi* 9(44):1447-57.

- Nalbantoğlu, N. 2020. Özgür Yalım'ın Tanpınar Uyarlaması "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" Oyunu Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, (9)1, 124-143.
- Özkırımlı, Umut. 1999. *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*. Birinci Basım. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Öztürkmen, Arzu. 2006. *Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik*. İkinci Basım. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Paçacı, Gönül. 1999. "Cumhuriyet'in Sesli Serüveni". *Cumhuriyet'in Sesleri*, 10-29. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Yükselsin, İbrahim. 2015. "Bir 'Kültürel Aracı' Olarak Muzaffer Sarısözen ve Erken Cumhuriyet Döneminde 'Türk Halk Müziği'nin Yeniden İnşasındaki Rolü". *Yedi* 77-90.

EXTENDED ABSTRACT

Modernism is a fundamental concept used to explain the relatively comprehensive and multidimensional transformations taking place in various areas of social life. This process, which emerged in Europe and developed with the contribution of factors such as industrialization and rationality, shook traditional structures in Western societies and led to radical changes in almost every aspect of social life. Modernism has not only remained within the borders of the European continent, but has also influenced societies in different geographies over time. While non-Western societies have adapted to this process in line with their unique historical and cultural dynamics, modernism has created a tension between traditional values and modern life practices, reshaping their identities and social structures. In other words, each society that joined this process developed different reactions to the specific dynamics of modernism and shaped the modernization process according to its own conditions. This process has led societies to redefine themselves and construct modern identities within the framework of modern concepts. Therefore, in addition to the material transformation in lifestyles, modernism marks a very important process in terms of transforming the cultural sphere in terms of new identity construction processes. In the Ottoman Empire, one of the non-Western societies that articulated with modernism, the pragmatic attitudes of the political power are considered as the most effective factor in the preparatory and initial stages of the process defined by the concepts of modernization or Westernization. In other words, what is interpreted as initiating or accelerating the process of the Ottoman Empire's articulation with modernism is the idea of ending the backwardness that was felt in the military field against the European Empires on the battlefields. With the idea that failures on the battlefields could be avoided by having a

military structure similar to the armies of modern Europe, the process of establishing modern military schools by the political power was followed by the process of abolishing the traditional army and replacing it with an army based entirely on modern foundations. Within the scope of this transformation in the military sphere, the Mehterhane, one of the most important institutions of Turkish music, was closed down and a Western-style military band was established in its place. This event, which can be considered as the first example of the institutional modern transformation in the field of culture, is important in terms of revealing the attitude towards traditional music genres through modernism. Actors who were educated in modern Western schools, that is, who had European-style intellectual equipment, took part in political power in accordance with the spirit of the period. These actors played a role in the spread of modern transformation in other social spheres, especially in the field of culture. In this context, the field of music, especially official institutions, began to restructure with the acceptance of modern Western music as a reference. In this process, while Turkish music, which was traditional music, lost its dominant position and importance, it was planned to create the national music of the Turkish nation through the synthesis of 'legitimate Western music elements with elements of folk culture that preserved their purity' with the influence of modern ideas in the construction of a new identity. In the Republican Era, in the process of shaping the cultural sphere with this perspective, compilation studies were carried out within various official institutions in order to compile local cultural elements and elements to be used in the context of the construction of 'national music' were collected. In other words, musicologists, artists and educators commissioned by the state traveled from village to village recording local folk songs, melodies and folk dances, documenting and archiving these recordings both in written and visual form. The folk melodies collected as a result of relatively extensive compilation work were reorganized and simplified to form a national repertoire. However, 'the plan to synthesize Western music with elements of folk culture', which was the goal at the outset, could not be fully realized; the process evolved towards the creation of a centralized 'Turkish folk music' by rearranging and simplifying the collected folk songs. In this context, the sound organization created with modern concerns under the name of Turkish folk music can be evaluated as the reorganization of various local practices with modern concerns in the creation of national identity. In other words, the fact that Turkish folk music as a modern musical genre is essentially constructed as a result of the reorganization of local melodies and practices makes it possible to analyze this genre according to different theories and concepts of modernism in the literature. Generally,

Turkish folk music is tried to be analyzed with concepts such as 'nation-state', 'nationalism' or 'invention of tradition', 'standardization', 'authenticity' etc. However, most of the studies conducted in this context focus on social understanding and the construction of national identity rather than the structural characteristics of Turkish folk music. In other words, the vast majority of studies in this context do not focus on how structurally modernization has transformed local music practices in Turkey. Therefore, any research that can be carried out by focusing on the impact of modernism on local music practices can exhibit a quality that can bring a new perspective to the field. In this study, Giddens' theory of modernity is applied to the question of 'how local music practices in Turkey have been transformed by modernism'. In analyzing the transformations in the social structure through modernity, Giddens describes modernity as the most comprehensive and radical transformation encountered throughout history. With these statements, he explains the comparison between the traditional and the modern as the detachment of everything traditional from its local context and meaning, and its re-contextualization and meaning within the changing social order. In other words, modern means that it has no connection with the traditional. In this context, Turkish folk music, which is constructed as a result of modern transformation in the field of music in Turkey, is the result of the transformation of the traditional musical practices it references into something else in terms of context and meaning. In other words, modernism decontextualized the existing local music practices in Turkey and placed them in a new contextual organization; in other words, it mediated the creation of a new cultural element. Therefore, concepts such as time-space disjunction, displacement mechanisms and reflexivity, which Giddens uses in his analyses to explain modernity, represent concepts that serve as analytical tools to explain modern influences in the formation process of Turkish folk music. In this study, based on the above-mentioned context, firstly, the conceptual framework developed by Giddens to explain modernity is presented. Then, in order to reveal the relationship between Turkish folk music and modernism, the effects in the political and cultural sphere since the Ottoman Empire's articulation with modernism were tried to be conveyed. Finally, the compilation process of Turkish folk music and the characteristics of the new structure constructed are presented; in the context of the traditional-modern differences pointed out by Giddens, Turkish folk music is compared in terms of qualities such as performance, performer and stage according to local practices. As a result, the differences of Turkish folk music from local music practices in terms of qualities such as performance style, orchestral order, choral

practices, audience, performance venue, and standardization in sound organization have been revealed.